

Календар

1980

издање
шумадијске
епархије

5

У ХРИШТАНСКОМ БРАКУ
„УЗЕЛИ” СУ СЕ ТРОЈЕ —

Ту је заједничка верност
мужа и жене према Трећем,
а тај Трећи је Бог.

о. А. Шеман:
„За живот света”

ХРИШТАНСКО ЗАКЉУЧИВАЊЕ БРАКА

представља
завет младенаца
и изражај њихове жеље
да буду заједно
и да изграђују нову
хришћанску породицу.

ЗНАЧАЈ ХРИШТАНСКОГ
БРАЧНОГ ЖИВОТА

управо је у превазилажењу
сваког себельубља
и личног интереса.

Ова нова димензија
и чини битну разлику
између хришћанског брака
и брака који се закључује
изван Цркве.

КРАГУЈЕВАЦ:

Успенска саборна црква и нови епархијски административни центар

Сећање на блаженопочившег

патријарха Варнаву поводом стогодишњице рођења

Историјска слика са освећења цркве Светог Саве у Цељу, на Свету Тројицу 1932. године. Српски патријарх Варнава Росић (у средишту слике) са епископима: бачким Иринејем Бирићем (на слици лево од Патријарха), и горњокарловачким Максимилијаном Хајдином (десно); сасвим лево, иза Ђакона, је епископ зворничко-тузлански Нектарије Круль. У току другог светског рата варварски непријатељ је сравнио са земљом ту дивну православну богомольју у Словенији.

Блаженопочившег патријарха Варнаву први пут сам видео 1928. године на јесењем заседању Светог архијерејског сабора у Сремским Карловцима, а први сусрет са њим био је 1929. године, такође на јесењем заседању Сабора, када сам добио благослов и похвалу за лепо певање, после свете литургије у патријаршијској капели. (За време заседања Сабора, служена је свакога дана Св. литургија у патријаршијској капели, на којој је певао хор богослова од 20 одабраних певача). Када је постао патријарх 1930. године, а посебно од 1932. г. за време мојих студија у Београду, пријено сам сарађивао с њим као диригент Првог Београдског певачког друштва и Хора Студената Теолошког факултета, на свим његовим литургијама као и на разним његовим чинодејствима и изван Београда.

Сваки сусрет са њим био је за мене врло импресиван догађај. Бledo-тамно лице, озарено прним очима, енергичним и умним, које продиру у саговорника. Густа проседа брада, висока, импозантна фигура. У њему се крило духовно благо у неуморном раду, многој љубави и труду, знању и искуству. За њега је Црква била најбољи пријатељ народа и трудбеник за општенародни и државни напредак.

Његова врата су била отворена и за мале, ситне људе као и за велике и моћне. Велика радост и охрабрење били су за мене сви сусрети и разговори с њим. Замах блаженопочившег патријарха Варнаве био је велики. Хтео је да Цркви удахне нову снагу, јачи дух и бољу дисциплину. Умешан је распоређивању свога времена, спо-

собан да дели време на најпрече потребе, а да у исто време будно прати ток савремених догађаја и знакова времена. Задахнут духом наше православне црквене традиције био је велика духовна интелектуална сила. Његови планови били су широки на изграђивању Српске цркве. Није стигао да учини све оно што је могао и желео. Мученички се скршио готово на почетку великог дела. Али га је снажно започео и показао пут.

Блаженопочивши патријарх Варнава био је велики љубитељ нашег црквеног благојења — тј. лепог у богослужењу и цркви уопште; знао је наше, руско и грчко појање — и жељео је да га још више усаврши и подигне на виши ниво. Није га задовољавало немолитвено и неукусно појање за певницом. Нарочито скрупну, често неодговорну, немузикалну неритмичну и нескладну пратњу, није могао да поднесе. Хорско певање у цркви је много волео и бринуо се за његово постојање и усавршавање. Знао је да лепо певање пружа вернима огромну духовну насладу, појачава интерес за Цркву и духовну музику и јача религиозно расположење. Он је у многим разговорима са мном дошао на идеју да створи Синодални хор и Духовну музичку академију у којој би се школовале будуће хоровође, нарочито музички обдарени богослови.

На Коларчевом универзитету у Београду, 5. априла 1937. године, извео сам са Хором студената Теолошког факултета први пут новокомпоновану Литургију Стевана Христића. (Стеван Христић је ову Литургију посветио Његовој Светости Патријарху Варнави. Оригинални рукопис са посветом налази се у Библиотеци Српске патријаршије.) На овом духовном концерту присуствовао је и блаженопочивши патријарх Варнава са свима члановима Светог архијерејског синода. (Приказ о концерту донео је и „Гласник Српске православне цркве” у броју 7. и 8. од 1937. године, стр. 242.) После концерта разговарали смо о могућностима и начину усавршавања црквеног благојења и духовне музике у Српској цркви. На завршетку рекао ми је: „Учи и усавршавај се да бисмо могли да организујемо и створимо такву школу у којој би се образовали црквени хорски диригенти и стараоци благојења”. На жалост ни његова замисао а ни моја жеља нису се испуниле.

В. Илић

О. Јован Мајендорф
СВЕТА ТАЈНА БРАКА

Хришћански брак — превазилажење самољубивих интереса

Они постаše једно тело

„И рече Господ Бог: није добро да је човек сам; да му начинимо помоћника према њему ... И Господ Бог створи жену од ребра, које узе Адаму, и доведе је човеку... Зато ће човек оставити оца свога и матер своју и прилепиће се жени својој и биће двоје једно тело... (И Мојс. 2 : 18—24).

На самом почетку људског постојања Бог је установио један од суštинских закона људске природе: „Није добро да човек буде сам”. Чак и савремена философија — Фројдова на пример — налази у овом закону објашњење најинтимнијих психолошко-физиолошких човекових импулса, без обзира на то што философски систем у фројдовској традицији обично губи сваки смисао равнотеже и мере, и као такав не може да буде прихваћен. Немогуће је неизирати основну истину у Божијим речима, јер усамљена особа често тежи да живи сама, развијајући дух самозадовољства, а губи осећај одговорности за друге и способност да воли; на тај начин она сама себе све више и више изолује од праве људске среће. Зато је сасвим природно да „...човек оставља свога оца и своју матер, и прилепиће се својој жени и они постају једно тело”.

Међутим, треба имати на уму да је закон људске љубави дат човеку још у рају, идеалном човеку, који је живео у сагласности са вољом свога Творца и у сагласности са циљем за који је био створен. Да ли је такво идеално човечанство постојало на земљи дужи временски период не говоре нам ни казивања о паду Адама и Еве у Књизи посташа, одмах после извештаја о њиховом стварању, нити историјска или друга научна истраживања. Јер због човековог одбијања да се покорава Богу и да ужива у срећи која му је дарована, у свет је ушло зло и смрт,

а сви су видови људског живота одступили од свог првобитног облика и намене. Сви су природни нагони могли да буду злоупотребљени: Човекова моћ да влада земљом (І Мојс. 1 : 28—29) претворила се у нагон за егоистичном владавином, а употреба земаљских плодова за задовољење природних потреба, прерасла је у пројектирујућост. Наравно, ни један од ових извртоперених нагона не може да буде у потпуности задовољен, јер они теже нечим што је изван људског домаћаја. Али, човек ипак може да буде срећан СА БОГОМ, а не може да буде потпуно срећан докле год је — сам.

Према хришћанском откривењу, у првобитном Божијем плану није било предвиђено да људски инстинкти буду злоупотребљени. До овога је дошло одбијањем човека да другује и пријатељује са Богом и његовом жељом да буде — сам. А пошто у човеку самом, није било истинитог и правог живота, он постаде до крајности незадовољан, грешан и — смртан.

Ни исконска привлачност човека и жене није остала поштеђена од ове опште човекове покварености; потреби да два људска бића буду заједно пријатељија је елеменат самозадовољства. Онај „други” преостајао је да буде пријатељ, а постао је „ствар” за употребу. Услед ове фундаменталне трансформације првобитног значења сексуалних односа и дошло је до свих сексуалних изопачености. Пошто у новонасталој неодређеној и замагљеној форми, сексуални нагон не може да донесе потпуно задовољење, он је постао узрок не само страдања него и несигурности услед сталне потраге за „нечим бољим”. Човеку његова физичка снага даје могућност да успостави полигамијске односе, а брак да посматра као привремену везу, која може да буде у свако доба раскинута, и то не само уз обострани споразум већ и вољом само једне стране. Иако

У КАНИ ГАЛИЛЕЈСКОЈ БЕШЕ СВАДБА на којој је била и мати Исусова. На свадбу позваше и Исуса заједно са Његовим ученицима. А кад је нестало вина, рече Исусу Његова мајка: „Немају вина”... а Исус јој одговори: „Још није дошао мој час”! Његова мајка рече слугама: „Што год вам каже, учините”.

Онде је било постављено шест камених посуда, по пропису јудејског чишћења, од којих је свака захватала по две или три мере. „Напуните посуде водом” рече Исус слугама, и они их напунише до врха. „Sad захватите — рече им — и однесите трпезару”. Они однеше. А кад трпезар окуси воду која је постала вино, он није знао одакле је вино; а знале су слуге које су захватале. Трпезар позва младожењу па му рече: „Свако прво износи добро вино, па кад се људи поднацију, онда износи слабије. А ти си чувао добро вино до сада”.

Ово Исус учини у Кани Галилејској као почетак чуда и објави Своју славу; и Његови ученици повероваше у Њега.

Из Еванђеља по Јовану 2:1—11.

Божија заповест „плодите се, множите и напуните земљу” (І мојс. 1:28) представља саставни део брака, обухватила је собом не само физичко страдање жене него и материјалну и моралну одговорност и, најзад, тужну збиљу да ће деца, као и родитељи, учествовати у истом смртном животу пуном ограничења.

Упркос свега овога, човек и даље поступа по закону своје природе — тражи себи животног сапутника, и у браку очекује испуњење личне судбине и среће. Његова очекивања бивају често испуњена, јер је садаш-

ња људска природа, без обзира на сву своју поквареност, задржала основне елементе свог првобитног назначења (намене). Бог се радује људској срећи и благосиља је. У Старом завету Бог беше одобрио чак и такву установу као што је полигамија и развод брака. Бог је знао да човек није био у стању да разуме своју исконску судбину и да живи у сагласности са њом. Међутим, поновним успостављањем људске природе у Христу откривен је нови и савршени живот, и поново је оснажен првобитни Божији план и то још у савршенијем облику.

Апостол Павле у својој посланици Ефесцима (5:25—32), у одељку који се чита за време венчања, даје вези између мужа и жене ново хришћанско значење. Он се позива на текст І Књ. Мојсијеве, али му даје значај потпуно нове димензије:

„Мужеви, волите своје жене — као што је и Христос заволео Цркву и самога себе предао за њу... јер смо удови Христова тела ... Ова тајна је велика, а ја говорим мислећи на Христа и на Цркву”.

Човек је створен да би учествовао у заједници са Богом, а Бог, дојаском Христовим, постајући сам човек, не само да је поново успоставио оно што је људским грехом било покварено, него је дао човеку и могућност да учествује у божанској животу. Крштењем човек прима у своје тело силу Христове смрти и ваксирења и, стога, треба да „живи новим животом” (Рим. 6:4). Када учествују у заједници Тела и Крви Христове, људи постају чланови, удови Христови. Тада брак престаје да буде само задовољење природног људског нагона или испуњење човекове потребе за земаљском срећом. Он постаје догађај који се не тиче само нових супружника већ и самога Христа, јер су се два Његова члана спојила у једно, у Цркви, која је Христово Тело. Круне стављене на главе брачног пара су круне мученика, како се наводи и у црквеној песми „Свјати мученици...”, која се пева на венчању за време опхода око стола. „Мученик” у грчком (мартир) значи „сведок”. Нови муж и нова супруга су позвани од цркве да буде вечити сведоци везе Христа и Цркве — а круг, у виду опхода на венчању, био је увек симбол вечности. Брак престаје да буде „приватна ствар”. Уопште, значај хришћанског брачног живота баш је у томе да се превазиђу обични, егоистички човекови интереси. Ова нова димензија представља и обухвата целокупну разлику између хришћанског брака и брака који се закључује ван Цркве.

У првом периоду Хришћанске цркве, брак се није, као данас, за克ључивао за време некакве посебне церемоније или обреда, на којима се присуствује уз посебну позивницу. Када је епископ, на свечаној недељној литургији, дао сагласност за брачну везу, сматрало се да је брак склопљен. Целокупна општина верних се окупљала, као Тело Христо-

во, да са целом Црквом буде сведок завета младенца и њихове жеље да буду заједно и да изграђују нову хришћанску породицу. Многи елементи у нашем садашњем обреду подсећају нас на ово ранохришћанско закључивање брака: Обред „венчања“ почиње, као и литургија, возгласом „Благословено царство...“, а у обред су укључени и неки литургички елементи као што су читање Господње молитве — „Оче наш“; после тога младенци пију вино из исте чаше. Није место да овде расправљамо о разлозима зашто је ова чаша престала да буде Причасна чаша Крви и Тела Христовог. Али важно је да се разуме да је света Православна црква брак увек посматрала у његовом односу на заједнички живот у Телу Христовом. **Када две душе и два тела прихватају да буду сједињени у браку, „велика је то тајна“ и тиче се „Христа и Цркве“.**

Према томе, хришћански брак није просто испуњење низа правила и обавеза, које постоје чак и у браковима ван Цркве — као што су верност, социјално обезбеђење и одговарајуће васпитање деце. Он је нешто далеко више од тога, наиме:

— Узаемна верност, не само из хуманих, социјалних или психолошких разлога, него стога што Христос

борави у нашим душама и телима па се и на Њега односи оно што ми са њима чинимо. Када је св. Павле био суочен са питањима о телесном греху, писао је: „Зар не знајете да је ваше тело храм Духа светога који је у вама, кога имате од Бога, па не припадате само себи... Хоћу ли, дакле, узети Христове удове и учинити их удовима блудничним?“ (И Кор. 6:19, 15).

— Стални напор да се живи не само за себе него и за друге, зато што је „Христос заволео Цркву и самога себе предао за њу“ (Еф. 5:25). Узајамна оданост је главна психолошка и морална садржина брака и то за мужа и жену. Улога управљања и давања иницијативе, која припада мужу, првенствено је функција и одговорност. Она не означава никакву моралну супериорност човека над женом.

— Рађање деце треба да се разуме у контексту онога што Црква од њега очекује: рађање нових Христових чланова. Родитељи, чија веза природно мора да резултира у појави новог људског живота, такође су одговорни за духовно рађање своје деце, за њихово учешће у светим тајнама и за њихово верско васпитање. Брачни пар, који избегава било коју од ових одговорности — рађање деце коме следи духовна и

материјална брига за децу — изневеравају не само благодат свете тајне брака, него и свој статус православног хришћанина, члана Тела Христовог.

НЕКОЛИКО ПРАКТИЧНИХ ПИТАЊА И ОДГОВОРА

1. Ако „није добро да човек буде сам“, зашто Црква истиче и благосиља монаштво?

Господ је рекао: „Јер о васкрсењу нити се жене нити се удају, него су као анђели Божији на небу“ (Мат. 22:30), а св. Павле, имајући у виду у првом реду чињеницу да су хришћани стално очекивали дан славног општег васкрсења, писао је: „А неожењенима и удовицама велим: добро им је ако остану као што сам и ја“. (И Кор. 7:8). Такво је, дакле, значење „ушкoplјеника ради Царства Божијег“, које је поменуо Господ (Мат. 19:12). Монаси или монахиње, остајући безбрачни, желе да манифестишу присутност Царства Божијег у Цркви и у себи, и да покушају да својим властитим животом покажу његово постојање.

Видели смо да је прави хришћански брак слика везе између Христа и Цркве. И монаштво и брак су, сто-

Венчање у Шумадији — обред венчања у манастиру Дивостињу (27. јуна 1980) на коме је чинодејствовао Преосвећени Сава, епископ шумадијски

га, два различита пута да се манифестије велика Тајна нашег заједничарства са Христом, али ни једно од ових стања не може у животу да буде оправдано ако је мотивисано egoистички и индивидуалистички.

2. Какво је учење Православне цркве о „мешовитим браковима”?

Православно канонско право из ричито забрањује да православни хришћанин ступи у брак са нехришћанином (Шести вас. сабор, канон LXXII). Све што је већ речено, показује јасно да целокупно учење Цркве подразумева да је хришћански брак, веза између два члана Тела Христовог, а то се изражава у заједничком учешћу брачног пара на Евхаристији, на којој примају свету тајну причешћа. Првобитно, обред брака је био саставни део недељне литургије.

„Мешовити бракови” се данас одобравају само на принципу „икономије”, према којој Црква може да одступи од стриктне примене канонских прописа у нади да ће таква снисходљивост донети боље практичне резултате него њихова стриктна примена. На тај начин се Црква увек нада да ће православна страна уве-

сти целу породицу у крило православне Цркве. Ипак, у случајевима када се обред брака обавља изван православне Цркве, а деца се не вaspitavaju u православној вери, тада се ради о очигледној издаји православља и не може да буде оправдана никаква снисходљивост.

3. Да ли Православна црква дозвољава развод?

Када је Господ био посебно упитан о разводу, који је старозаветни закон дозвољавао, одговорио је: „Него вам кажем да ко отпусти своју жену, сем због прељубе, и ожени се другом, чини прељубу, и ко се ожени отпуштеном, чини прељубу” (Мат. 19 : 9). Црква не може да проповеда другачију науку од науке Христа, Господа нашег.

У случајевима мешовитих бракова примењује се принцип „икономије” и то само из снисходљивости према људским слабостима. Када је брак већ разорен — као у случају прељубе како је напоменуо Господ, Црква сматра да је могуће да се благослови њен грешни члан да ступи у нову брачну везу. Али таква снисходљивост увек подразумева искрено кајање; стога обред другог

брача и има изразито покајни карактер.

Истинити хришћански брак је само један. Стога се такав брак и тражи за чланове клира. Свештеник не може да буде ожењен удовицом или разведеном. Осим тога, свештеник може да се жени само једанпут.

4. Какав је став Цркве према контроли рађања?

Православна Црква никада није донела по овом питању универзалну дисциплинарну одлуку. Црква никада није имала тенденцију да регулише све области људског живота према једном једином шаблону. Практични став православних хришћана мора, стога, бити одређен општим учењем Цркве.

Треба нагласити да Црква дефинитивно учи да брак подразумева рађање деце. Жена ће се, каже св. Павле „спасти рађањем деце” (I Тим. 2 : 15). Нигде у Светом писму није речено да је рађање деце једини циљ брака. Брак је по својој суштини нераскидива веза духовна и телесна, између два бића. Свети Павле учи: „Жена не располаже својим телом, него муж. Исто тако и муж не располаже својим телом, него жена. Не ускраћујте се једно другом, сем по договору за извесно време, да се предате молитви, а затим да се опет састанете, да вас сатана не искуша...” (I Кор. 7 : 4—5).

Стога је јасно да таква веза — слика везе између Христа и Цркве не би требало да буде раскинута када на путу поновног рађања деце стоје здравствени разлози или разлози моралне природе. До таквих разлога често долази пошто се људска природа, у садашњем стању несавршености због првородног греха, не придржава увек Божијег закона. Препоручивање безграницног рађања не може, стога, да буде базирано на идеји да би „требало да следимо природу”. Пала природа може и мора да буде поправљана, не само молитвом и уздржавањем, већ и људским средствима. Према томе, православни хришћанин треба да консултује своју савест и, још боље, свога исповедника, у време када се носи мишљу да предузме неке мере у вези са контролом рађања. Исповедник може да одлучи да ли су мере оправдане или му оне наговештавају недостатак поверења у Божију помоћ. У овом другом случају, такве мере биле би грешне.

Са венчања у сестринској Православној цркви Финске

Постоји правац, постоји циљ,
у току је процес
који се развија и побеђује силе
дезинтеграције и разарања —
силе разграђивања
овог „видљивог“ света
и негирања оног невидљивог.
А поље борбе је
душа човекова!

А поље борбе је душа човекова

ХРИШЋАНСТВО ЈЕ РЕЛИГИЈА РАДОСТИ И СНАГЕ

Радост, весеље, блаженство — и то у растројеном и загађеном свету, у свету огорчене животне борбе, несите похлепе, немилосрдног отуђивања, најезде све јачих вируса, ширења све страшнијих болести, нагомилавања све ужаснијих претњи са коначном перспективом атомског рата и уништења свеколиког живота на овој нашој праматери Земљи, па ње саме, каква је то сада бајка?

Шта то причате о некој непостојећој љубави у свету мртвих душа поробљених мртвим машинама, о неком обновљеном животу у царству смрти. И што нас заваравате?

— Тако је. Па да видимо, на чму смо. Живимо у неко предапокалиптичко доба, у периоду поларизације сила, процеса усмерености воља. Осећамо сву тегобу механичког притиска на нашу слободу, расцепканост наших жеља, немоћ наших осећања, празнину у самом језгру наше личности. Свакодневно слушамо о томе како се и природа, извор нашег биолошког постојања и хранитељка нашег душевног бића, све више кочи, умртвљује и постаје неплодна пошто је њу човек иссрпео и оскрнавио. А тиме и себе самог онемогућио. Све то знамо.

Али, је ли то све? Можда постоји и нешто друго? Силе које условљавају незапажена збивања, а моћније су од ових појава које падају у очи? Процеси супротног смера? Осећања која се заснивају на другим побудама? Извори несагледане дубине? Могућност неслуђеног обнављања? Кретање не према смрти него према ваксрењу?

И живот у радости и весељу, у слози и љубави, у вери и страхопоштовању, живот човека који хоће и може да остварује добро, јер је он вођен вишом силом и надахнут топлим саучешћем према свему што живи и дише, пати и издише?

Тај смер постоји, постоји тај циљ, започет је тај процес. И не само да је започет, него се развија и побеђује силе дезинтеграције и разарања, разграђивања овог „видљивог“ света и негирања оног невидљивог, а поље борбе је душа човека, као што је рекао Достојевски. Где постоји? Постоји у хришћанству. Шта нам је дато у хришћанству? — Сигурност: Бог постоји. Шта нам је задато у хришћанству? — Реалност: Црква се изграђује и дела у два света која се узајамно додирују, прожимају, условљавају — у свету „видљивом“ и у свету духовном, натприродном. Кроз Цркву откривен је пут у нови живот, даје се могућ-

ност обнављања Земље, препорода човека. Човек хришћанин је тај који зна Истину и кога Истина чини слободним. Човек хришћанин је тај који има моћ да побеђује зло, силу да трпи бол, стрпљење да прашта увреде, способност да остварује дела милосрђа, дар да осећа кретање Духа и да слуша глас Божији. Кроз Цркву засијао му је лик Богочовека Исуса Христа, који је у својој природи сјединио оба света, пошто се као Бог овалпотио, а као Богочовек ваксрао учинивши да Бог буде видљив, а човек бесмртан. И та победа над свеколиким злом, страдањем и смрћу чини да и човек-хришћанин постаје сарадник у процесу обнављања света и да он учествује у поапокалиптичкој изградњи „нове земље и новог неба“, да он ликује заједно са анђелима, да га искористи за добра дела на земљи и да га сачува достојног бесмртности у плану вечног постојања у Богу. У часу смрти његова душа ће отпевати химну радости, која није уништавање него преображај његовог бића, а у вечности дочекаће га ваксрили Христос, победитељ смрти. И која радост може бити већа од ове? Јер све су земаљске радости тренутне и трошне као што је и наш привремени облик, а једино ова је непропадљива и савршена — радост неумрлог постојања у Богу.

Од овог тренутка ви настављате заједно!

„Гоподе Боже наш, славом и чашћу венчай их! Овим једноставним али узвишеним речима, овом божанском али лако разумљивом формулом, Црква даје свој благослов за једну одговорну и велику тајну — тајну хришћанског брака. Наш народ има обичај да каже: без Бога — ни преко прага. А животни праг за ово двоје младих људи почиње од данас. И почиње у храму Божјем, с благословом Божјим, почиње с благословом Премудрого Творца, који је и први пар створених, разумних, бића, Адама и Еву, наше прародитеље — благословио готово истим речима као то и данас чини Православна Христова Црква, а које читамо у Светом писму: „Рађајте се и множите се, и напуните земљу, и будите њени господари” (1. Мојс. 1:28).

И човек као јединка, и човечанство као целина, испуњавали су и

испуњавају први и други део Творчеве заповести. Људи су се рађали и умирали, генерације су долазиле и одлазиле (Проп. 1:4), и пуниле су земљу. Данас је она готово препуна, тако да се јавља проблем пренасељености. Данашња култура тражи од модерног човека да поступи супротно благослову Божјем. Захтева од њега да не рађа, и да се не множи, да не би препунио земљу и тако довео у опасност и своју сопствену егзистенцију. Трећи, пак, део благослова Творчевог, човек је одувек покушавао да достigne (Мт. 5:48). И релативно је, и делимично, у томе и успевао. А кад је, у наше дане, први пут уобразио да познаје законе створеног света, човек се дрзнуо да порекне благослов Божији, па је чак почeo бежати од свога Творца, тврдећи да Он и не постоји. Постоји само природа и хладна и бесконачна васиона, с безброј

милијарди сунаца као што је наше, и с безбројним милијардама других небеских тела, с једне стране — и човек, господар неба и земље — с друге стране. Човек је у наше дане обожен, он је уздигнут на божански пиједестал, он је постао „једини бог” на земљи. Какве ли смелости! О какве лудости! Каквог ли безумља! Зар, човече, не осећаш своју ништавност, своју малаксалост и своју немоћ спрам свега што те окружује? Зар не знаш да је и планета Земља, на којој живимо, само микроскопски ситно зирце у прашини васионане? И зар си у свом уображењу, ма и за тренутак, могао помислити да си једини господар и Земље, и васионског пространства, јер тамо, ето, ниси нашао Бога? И зар си, а у својој гордости и сујети због постигнутог успеха, могао и за трен, превидети и заборавити да су све летилице које шаљеш само безазлене дечије играчке у поређењу са Земљом, на пример, која милијарде година лети васионом, носећи на себи, не једног или два космонаута, него безбројне људске генерације и сва жива бића, кроз неограничен ток простора и времена, кроз вечност? Зар ти није јасно, о горди човече, да се године твога живота не мере ни секундама на бескрајном сату вечности? Псалмописац је поетски и дубоко философски изнедрио ову мисао: „Човек, дани су му као трава, као цвет пољски; тако цвета. И дуне ветар на њега, и нестане га, и неће га познати ни место његово”. Или да те запитамо, о човече, као оно Бог прavedнog Јова: „Где си ти био кад ја основах земљу, кад певаху заједно ѡутарње звезде, и сви синови Божји клицаху? Јеси ли ти заповедао јутру, и одредио зори место њено? (Јов 38: 4—12)?

Зар не осећаш дивљење, страхопопштовање и светост пред величанством и премудрошћу Творчевог дела? Зар се још увек можеш заваравати слатком илузијом и варљивом титулом „господара света”, и порицати свога Створитеља, Бога? Зар можеш а да се не сетиш речи надахнутог библијског песника, који задивљен величанством створеног света, кличе: „Господе, кад погледам небеса твоја, дело прста твојих; месец и звезде које си Ти поставил — шта је човек те га се сећаш, и син човечји те га лазиши?” (Псалам 8: 3—4).

Сујетни створе, ниси ли се можда повео за научом? Да ти, можда, није наука рекла да нема Бога? Боже сачувај! Бескрајно је далеко од истине тврђење, да је наука пут који чо-

века неминовно води у неверовање. Сви велики умови, чијим је напорима изграђена данашња наука, сви велики физичари, математичари, астрономи и философи прошлих векова, а и садашњости, били су смирено побожни људи. Сведочанства која о томе постоје не могу лагати. Није могуће овде, а није ни потребно, наводити сва њихова мишљења и изјаве о религији. Сви они као да углес кажу оно што је изрекао познати физичар нашег века, Макс Планк: „Наука и религија имају исту лозинку — напред ка Богу“ Или још боље, сетимо се речи Бакона Веруламског: „Ко само сркне из чаше науке, тај постаје атеист, а ко је испије до краја, тај се поново враћа Богу“.

На ово посебно обраћам пажњу вама, драги младенци, јер се напори вашега духа крећу путевима истраживања непрегледних тајни Божије творевине. Учините будним вашим духом да не бисте како само сркнули из чаше науке. Ово вино које сте сада испили из заједничке чаше има вишеструко символичко и освећујуће значење. Од овог тренутка ваши животни путеви су се укрстили и ви настављате заједно! И убудуће ви ћете из заједничке чаше вашег живљења испијати до краја и добро и зло. Јер сетите се оних речи нашег великог песника и владике прногорског, Његоша: „Чашу меда још нико не попи, да је чашом жучи не загрчи. Чаша жучи иште чашу меда. Смијешане најлакше се пију“. Али једно имајте на уму. Ви сте данас у Божјем храму добили Божији благослов. Брак је света тајна по учењу Православне Христове Цркве. Зато ступање у брачну заједницу по благослову Цркве, није ни помодарство, ни снобизам, није ни жеља да се доживи нешто необично и мистично, није то ни само неки стари обичај који ваља сачувати, него је то морална обавеза сваког хришћанина, а волја и заповест Божја. Зато што је Господ Исус Христос, својим присуством на свадби у Капији Галилејској, осветио и благословио новозаветни, хришћански брак, нека и ваш буде благословен молитвама наших духовних пастира, које сада чујте, и нека вас у животу прати свака срећа, мир и љубав уз благослов Божји, да узрастете у духовном и моралном усавршавању. Живели!

јереј Обрад Симулов

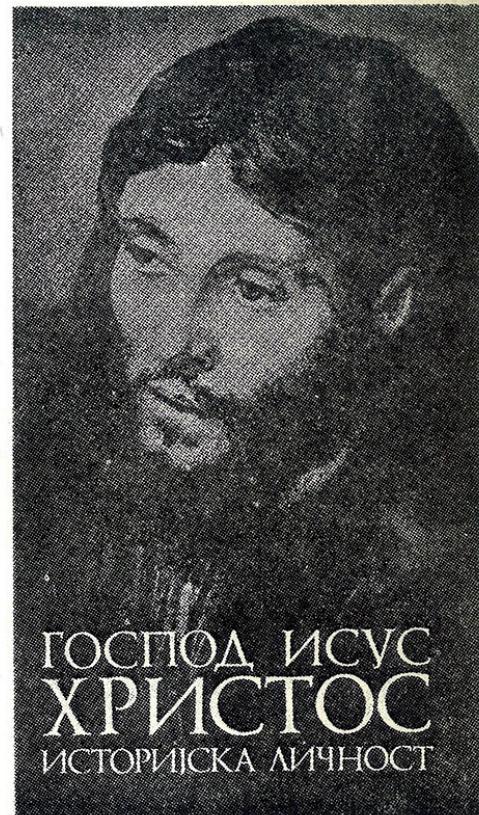

НОВА КЊИГА У ИЗДАЊУ „КАЛЕНИЋА“

Др Жарко Гавrilović:
ГОСПОД ИСУС ХРИСТОС
ИСТОРИЈСКА ЛИЧНОСТ

Име и историчност оснивача хришћанства.
Историјски подаци о животу и раду Господа Исуса

- римски извори,
 - јеврејски извори,
 - новозаветне књиге.
- Књига је илустрована а цена јој је 60,00 д. Поручује се код издавача: „Каленић“ издавачка установа Шумад. епархије Српске православне цркве, Улица маршала Тита 67. 34000 КРАГУЈЕВАЦ

НАШИ МАНАСТИРИ

Павловац под Космајем

О манастиру Павловцу арх. Јарко Татић је писао пре педесет година овако: „Заборављен и немоћан, скоро сасвим у рушевинама, а упала затрпан, манастир Павловац је један од оних многобројних српских средњевековних споменика који ће нам у најскоријем времену, можда, бити само предмет успомене.“

Лежи на једном огранку Космаја наднесен над потоком, у средини стрмог усека који је начинио тај поток. Више њега се уздиже огромна стена, део усека, обрасла младом шумом.

Већ и сама оваква конфигурација терена доприноси многорушењу манастира, јер се брдо, при кишама и бујицама, тако честим у овом планинском крају, рони и шаље доле велико комаде камена, које руши грађевину много брже него рука човечија или зуб времена.

Види се да је црква била давно запуштена и да није била никако по прављена или рестаурисана. Из ње-

них је зидова изникао велики брест, који ју је целу надкрилио.

Историјских података који би могли да нам укажу на датум зидања ове цркве има врло мало.

По Лангеровој аустријској генералштабној карти, не постоји село Кораћица, које се данас налази близу Павловца, већ је на томе месту уписано име Павловце. Значи, данашње име је дато по месту.

Деспот Стеван Лазаревић писао је општини дубровачкој писмо датирено 21. новембра 1425. године у Павловцу. К. Јовановић изводи закључак да је и црква већ морала постојати у ово доба. Др В. Петковић изнео нам је приватно мишљење да је ту у близини морао постојати чак и ловачки замак Деспотов, јер је познато да је Деспот Стеван долазио често на Космај у лов.

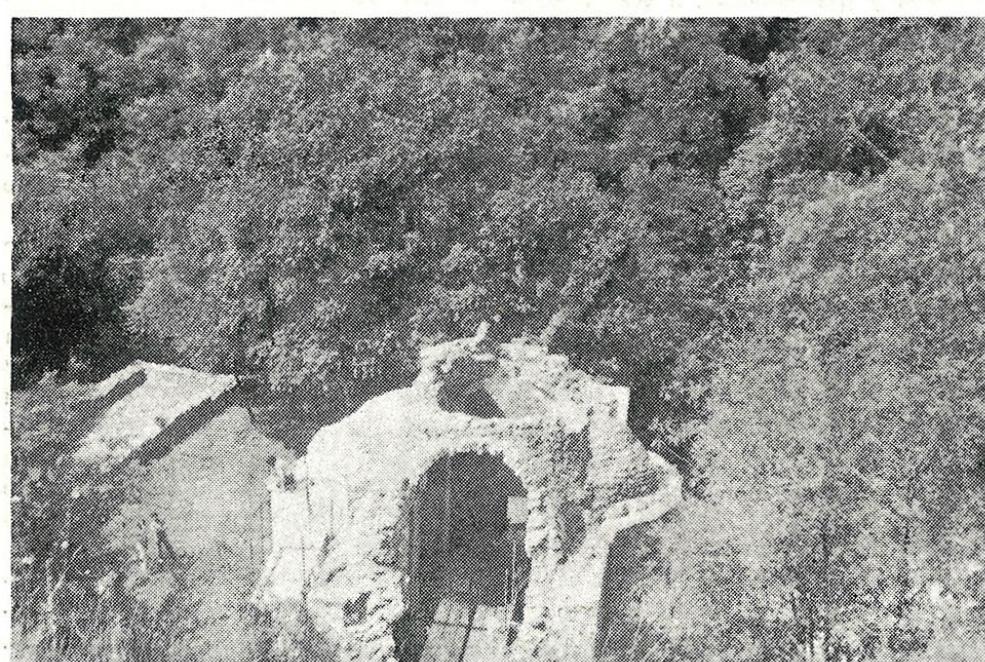
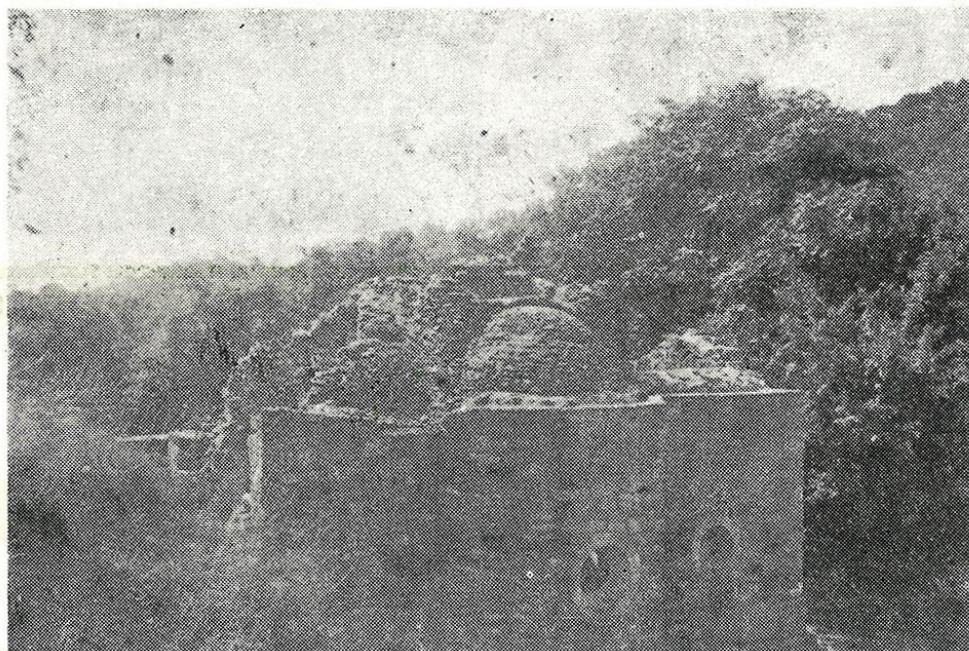
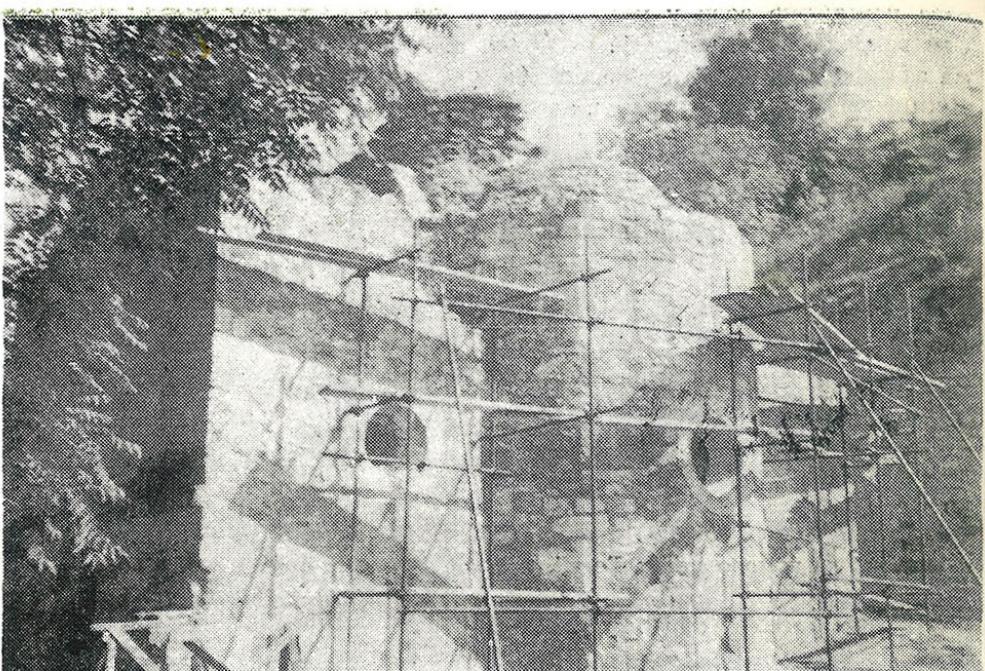
Ови нам, иако сиромашни историјски подаци, говоре да је наша прва била сазидана почетком XV века.

Али оно што је за нас најсигурније, архитектура цркве манастира Павловца даје нам уверење да је манастир заиста био сазидан у доба Стевана Високог.

Основа цркве манастира Павловца даје нам слику тробродне базилике са слепим бочним бродовима и уписаним крстом.

Проучавајући цркву манастира Павловца, др Милоје Васић је дошао до закључка да се она „ни у чему битно не разликује” од основе цркве на гробљу у Смедереву.

Црква манастира Павловца у обнови

Да је проф. Жарко Татић жив, он би се данас радовао, јер Завод за заштиту споменика града Београда већ неколико година изводи радове на обнови манастира. Павловца. Прво је подигнут један подужни потпорни зид, који данас штити цркву да не би опет била „упала затрпана”, а потом се приступило рестаурацији цркве, која се врши са великим успехом. Радови на обнови манастирске цркве коју је вероватно подигао Деспот Стефан Лазаревић, трајаће још годину-две дана.

Деспот Стефан Лазаревић је канонизован од стране патријарха српског Димитрија 1927. године. Тропар и кондак је написао Војловички сужањ 1943. године. На српском језику тропар и кондак гласе овако:

Тропар, глас 5: **Био си подражалац**
твојим светим родитељима у добним
делима, и образац царевима у правди,
војницима у храбrosti, монасима
у уздржанju, свештеницима у мудро-
сти, богатима у милосрђу, страдални-
цима у трпљењу, и свима верницима у
побожности и целомудрију. Због то-
га, радујући се сада у царству Хри-
ста Бога, Стефане премудри, умоли Га
за спасење свих нас који празнује-
мо твоју успомену.

Кондак (није означен глас): Пре
ноћи ропства, засјао си роду твоме
као вечерња звезда, крстоносни Сте-
фане, деспоте наш високи и славни,
ктиоре многих светих манастира и
стубе православља. Зато и с радошћу
славимо часну твоју успомену, хрис-
тољупче и молитвениче за душе наше.

Из летописа Шумадијске епархије

ЦВЕТОЈЕВАЦ

На Св. Илију храм у Цветојевцу је прославио своју славу архијерејском литургијом, коју је служио епископ Сава са више свештеника и двојицом ђакона. После завршеног крсног опхода, Владика је са степеништа храма проповедао окупљеном народу, захвалио се против Милету Малешевићу и његовим парохијанима на труду око подизања новог црквеног дома, који је потом и освећен.

СИЉЕВИЦА

Не тако давно је блаженопокојни епископ Валеријан осветио нову филијалну цркву у Сиљевици у Левчу, а парохијани овог маленог села сазидаше крај ове цркве и нови црквени дом. На њихов позив епископ Сава је на Трнову Петку овде служио Литургију и осветио овај нови црквени дом, уз велико присуство народа овога села и околних парохија у Левчу.

ГОЛОБОК

У недељу 24. августа о.г. Преосвећени епископ Сава је учинио прву канонску посету Голобоку и у тамошњем храму одслужио Св. литургију. На Литургији су певале монахиње манастира Грнчарице. У току проповеди Владика је позвао народ да приступи генералној обнови свога храма.

СТАРА КРАГУЈЕВАЧКА ЦРКВА

Други дан Духова Стара крагујевачка црква — задужбина кнеза Милоша — је врло свечано прославила своју славу. У препуној цркви народа богослужили су епископи: жички Стефан, аустралијско-новозеландски Василије и шумадијски Сава. После причасног је проповедао епископ Василије, кога је народ саслушао са великим пажњом. На литургији је певао Хор жичке епархије „Свети Сава“.

МАНАСТИР ДИВОСТИН

Други дан Духова после подне манастир Дивостин, који је недавно добио нови живопис, доживео је поново један радостан дан. Уз учешће свештенства града Крагујевца, епископ Сава је осветио темељ новог манастирског конака у коме су предвиђене просторије и за Музеј шумадијске епархије.

МАНАСТИР СВЕТОГА НИКОЛАЈА

У најмањем манастиру Шумадијске епархије, који је посвећен св. Николи и налази се близу села Поточца, код Варварина, одржава се сваке године Видовдански сабор. Ове године је у овом манастиру служио на Видовдан епископ Сава, уз помоћ неколико свештеника и ђакона. Парастос је, због великог броја народа, служен у манастирској порти, после којег је Владика проповедао и позвао народ да даје своје кћери у манастире, а синове у богословије.

ГРОШНИЦА

Храм у Грошници прославио је своју славу на Петровдан, архијерејском литургијом, коју је служио епископ Сава са шесторицом свештеника и двојицом ђакона. На литургији је певало Прво београдско певачко друштво, које је истога дана после подне приредило духовни концерт за сестринство манастира Грнчарице.

За време архијерејске литургије у Шопићу — епископи шумадијски Сава и аустралијски Василије.

Доле: пред храмом у Шопићу после свечаног богослужења.

При крају литургије је проповедао Владика, а потом граматама признања наградио братство и парохијане овога храма због уложеног труда око подизања лепог црквеног дома, који је потом и освећен.

Како литургији, тако и славском ручку, који је приређен за неколико стотина гостију, присуствовао је и амерички конзул из Београда г. Даглас Ван Трик.

ЈАРУШИЦЕ

У близини Крагујевца се налази лепо село — Јарушице — које је већ неколико месеци без парохијског свештеника, јер им је дугогодишњи парох, протојереј Симо Mrđenović, оболео и по својој молби разрешен дужности. То је руководило епископа Саву да посети ово село и одслужи Св. литургију, после које је поразговарао са народом о попуњењу ове парохије.

Са славе Светотројичке — Старе крагујевачке цркве, задужбине кнеза Милоша

МАНАСТИР ДЕНКОВАЦ

Уједном од првих бројева нашега „Каленића“ писали смо о обнови манастира Денковца, који је неколико стотина година био у „запустјенију“. У Денковцу је сада црква сазидана до крова, али, због компликација са зидарима, радови су обустављени били за извесно време.

У недељу 20. јула владика Сава је посетио овај манастир и постигао споразум са једном новом екипом зидара о настављању радова, како би ова светиња поново пропојала.

Манастир се налази у близини села Великих Пчелица, поред same реке Дуленке, у врло живописној окolini.

Слика десно:
освећење темеља конака
у манастиру Дивостину.

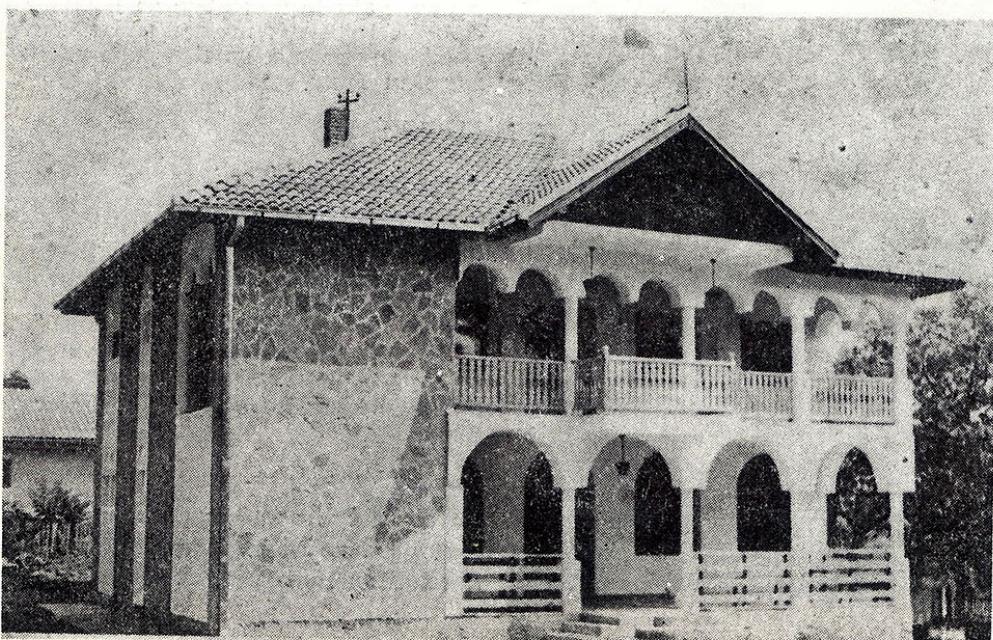
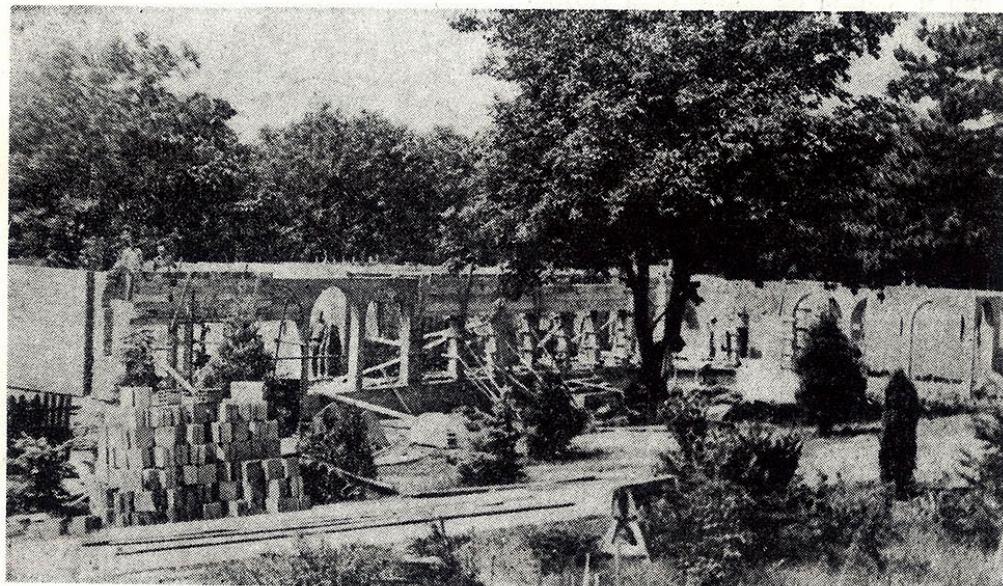
Доле: дивостински конак
у изградњи.

Савим доле:
нови црквени дом
у Грошици.

СИПИЋ

На дан Св. бесребреника Косме и Дамјана, 14. јула о. г., храм у Сипићу је прославио своју славу. Тога дана је ово село посетио епископ Сава и одслужио Св. литургију и поучио присутан народ. После заједничког ручка Владика је напустио ово село у уверење да ће оно и даље остати верно Христу и Његовој Цркви.

Каленић ГОДИНА II
11(5/1980)

издаје Српска православна епархија шумадијска.

Иzlazi шest puta годишње

Уређује одбор. Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленић“, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/26-42

Текући рачун: „Каленић“
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Југобанкар — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Михић“,
Земун, Маршала Тита 46—48.

Тираж 7000 примерака

Цена: 7,00 д. по примерку

Годишња претплата 42,00 д. а за
инострство: 8 америчких долара